

PETER LUCIAN BALÁŽ
MICHAL LAJCHA

TRAGÉDIE CELIBÁTU MRTVÁ MANŽELKA

Věnováno ženatým římskokatolíkům,
kteří mají poznání a touhu přijmout
svátost kněžství a cítí povolání
budovat Boží království jako kněží
a biskupové ve spolupráci se svými
manželkami, a jejich manželkám.

Obrázek na obálce:

*Římskokatolický kněz-vdovec, vysvěcený až po smrti své manželky,
stojí nad jejím hrobem.*

PETER LUCIAN BALÁŽ
MICHAL LAJCHA

TRAGÉDIE CELIBÁTU
MRTVÁ MANŽELKA

Kľak 2018

Ježíš mu odpověděl:

Ty jsi v izraelském národě učitel, a to nevíš?

(Jan 3, 10)

OBSAH

Úvod	7
1. Nejdříve smrt manželky	9
2. Křesťané – žáci filozofů	18
3. Manželská intimita jako nečistota	29
<i>Nutná abstinence kléru</i>	29
4. Vítězství negativní manželské teologie	37
<i>Závody v pohrdání tělem</i>	37
5. Elitářství římskokatolických duchovních	47
<i>Učitelka morálky má pedofilní kněze</i>	47
6. „Rozdělené srdce“ sv. Petra	54
7. Manželské objetí vylučuje eucharistii	63
8. Manželstvím pohoršení biskupové v Nicei?	72
9. Manželská intimita u církevních otců	78
<i>Nepřijatelné pohlavní plození</i>	78
Tertullián	78
Órigenés	79
Sv. Cyprián	80
Sv. Řehoř z Nyssy	80
Sv. Ambrož	81
Sv. Jan Zlatoustý	82
Sv. Jeroným	83
Sv. Augustin	87
Defraudace sexuality	87
Tragikomedie Augustinových názorů	89
10. Manželství překáží celibátnímu kněžství	95
<i>Chunyská kongregace</i>	95
11. Odepírání svátosti skupině věřících	103
<i>Formování římskokatolického myšlení</i>	103
12. Náčrt aplikací	111
Návrat k počátkům	111
Komplementarita pohlaví, nebo výsměch knize Genesis?	111
Všeobecná církev má ochraňovat zdravou pluralitu	111
Prázdné fary	112
Ekumenická perspektiva	112
Gender	112
Kněz – prostředník mezi Bohem a lidmi	112
Pastorace	113
Nová evangelizace	113
Génus ženy	114
Samorost roste křivě, nebo zakrňuje?	114
Svoboda?	115

Tabu	116
Překroucené poselství	117
Z lásky k církvi, ne proti církvi	117
Vybočit z vyježděných kolejí	118
Závěr	120
Dodatek	122
La tragedia del celibato – la moglie morta	125
La tragedia del celibato – la esposa muerta	130
La tragédie du célibat – l'épouse morte	135
The tragedy of celibacy – the dead wife	140
Tragödie des Zölibats – tote Ehefrau	145
A cölibátus tragédiája – a halott feleség	150
Bibliografie	155
Prameny	155
Dokumenty Učitelského úřadu církve	159
Literatura	160
Internetové zdroje	165

Úvod

Pokud jsi věřící římskokatolík anebo římskokatolička a chceš číst tyto myšlenky, uvědom si nejdříve, prosím, jak bys charakterizoval svoji víru. Pokud se řadíš do kategorie *nepatrných ve víře*, přestaň číst tyto řádky, abych kvůli tobě neměl hřích. Ježíš totiž říká: *Kdo však jedno z těchto nepatrných, které ve mě věří, svede ke hříchu, pro toho by bylo lépe, aby mu byl pověšen na krk mlýnský kámen a aby byl potopen hluboko do moře* (Mt 18, 6)¹. Následující stať jsou náročné, vyžadují jisté teologické znalosti a nejsou psané pro ty, které by mohly pohoršit. I sv. Pavel rozlišuje věřící podle úrovně jejich teologických znalostí: *Krmil jsem vás mlékem, ne tuhým pokrmem, protože byste ho nebyli snesli* (1 Kor 3, 2). Bohužel určité skupiny v církvi mají zájem, aby věřící laici byli v jedné věci vždy jen „kojení mlékem“, aby se k „pevnému pokrmu“ – pravdě o tom, že je Bůh volá k jedné ze svátostí, nikdy nedostali. Jejich cílem je, aby byl dospělý ženatý muž v otázce poznání a vědomí povolání Kristem ke svátosti kněžství vždy kojnem ve víře. Duchovně zralý a problematiky znalý ženatý muž, který si je vědomý faktu, že Duch Svátý jej povolává ke kněžství, je nežádoucí.

Tyto myšlenky jsou psané pro ty, kteří chtějí poznat význam a krásu spojení manželství a kněžství pro dobro rodin, manželství a celé římskokatolické církve. Označení *ženatý římskokatolík* bohužel často znamená i *člověk bez vlastního názoru na běžnou náboženskou problematiku*, tedy i na svěcení ženatých mužů na kněze a biskupy. Pod tragédií celibátu se rozumí jediné monopolizace celibátního stavu v kléru a odmítnutí svěcení ženatých římskokatolíků na kněze a biskupy. Jinak je stav celibátu darem samotného Krista a zůstává posvátnou skutečností.

Vám, bratři z řad řeckokatolických a pravoslavných, doporučuji, nemusíte ztrácet čas s četbou těchto myšlenek. Raději darujte své manželce objetí a děkujte Pánu za dar vašeho kněžství a manželství zároveň. Toto je výlučně náš *římskokatolický problém*. Patrně v žádné náboženské instituci nebyl tak velmi znevážený stav otcovství a manželství jako v římskokatolické církvi, když se mu zabráňuje v přijímání jedné ze sedmi svátostí. Nikde jinde neženatá část takto neokradla tu ženatou o to, co v sobě z Ducha Svátého cítí, a neucinila z nich ovládané lidi neseznámené s krásnými věcmi duchovního stavu.

Cílem této publikace je vyzdvihnout manželství a rodiny v souvislosti se svátostí kněžství, do které ženaté muže a otce povolává Pán. Stejně tak je cílem této knihy hledání a pojmenování zásadních negativních faktorů, které v dějinách římskokatolické církve přispěly k dnešnímu stavu selekce a odstavení ženatých římskokatolíků od možnosti přijmout svátost kněžství (presbyterát) nebo biskupské vysvěcení (episkopát). Žijící manželky těchto mužů jsou k přijetí svěcení *zásadní překážkou*.

¹ Při citování novozákonních částí Bible je v celé publikaci používáno vydání: *Nový zákon. Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2003.

Obr. 1. Římskokatolický kardinál-vdovec stojí nad hrobem své manželky. Nepsanou podmínkou pro jeho kněžské a biskupské svěcení je smrt jeho manželky.

1. Nejdříve smrt manželky

Můj ženatý kamarád Jano, nikoli protestantský pastor, ale rodilý římský katolík², v sobě pocítil povolání ke kněžství. Ví o něm, že velmi miluje svoji manželku i dceru. Jednou jsem se jej zeptal na jeho tužbu po kněžství: „Jak je to vlastně s tvou snahou stát se knězem?“ Jeho lakonická odpověď mne zarazila: „Momentálně je to nereálné. To by mi musela nejdříve zemřít manželka...“ V té chvíli jsem si pomyslel, že je to zlý sen. Zůstal jsem jako opařený. Jano, jenž dobře zná strukturu latinské církve, však trval na svém, že přijmout svátost kněžství dříve než po smrti manželky je nemožné.

To jsme na tom v římskokatolické církvi tak zle a tak značně opovrhujeme manželstvím, že církevní kánony umožňují pro běžného římského katolíka přijmout svátost kněžství anebo episkopát až po manželčině smrti? Opravdu! Jedenáct století bylo v církvi nádherně možné spojit svátost kněžství a manželství v jedné rodině, a najednou tu manželka existenčně překáží?

Jednou jsme se ve skupině věřících římskokatolíků (většinou šlo o manželské páry ze společenství rodin jisté farnosti) bavili o tom, že do 12. století bylo možné na kněze svěřit ženaté muže, kteří se narodili jako římský katolík, a dnes mohou takoví muži přijmout kněžské svěcení jen jako vdovci. „Aha,“ zamyslel se Mikuláš, jeden z přítomných ženatých mužů, profesionální voják s přímým smýšlením i vyjadřováním, milující manžel a otec tří krásných dětí, „takže, když mi zemře manželka, budu se moci stát knězem.“ Přítomné ženy na to reagovaly povzdechem a na adresu Mikulášovy manželky Anny poznamenaly: „Chudák Anička!“ Jiný ženatý muž, který cítí povolání ke kněžství, se přede mnou velmi pohoršoval nad bodem 1 kánonu 1042 Kodexu kanonického práva³, který jeho manželku definuje jako překážku ke kněžskému svěcení: „Moje žena má být mrtvá, aby moje tužba po kněžství mohla být v církvi přehodnocena?! Hrozné!“

Můj kamarád, kněz, byl jednou po skončení nedělní mše svědkem podobné události. Do sakristie vstoupil ministrant – ženatý dospělý muž, celibátní jáhen, kněz a starý kostelník. Modlili se společně modlitbu ministrantů po skončení mše svaté. Na konci této modlitby je prosba: *Pane Ježíši, prosíme Tě, uděl někteřému z nás milost kněžského povolání. Amen.* Tomu se ženatý muž pousmál, že v jeho případě to je již bezpředmětné. Prostořeký jáhen chtěl situaci zachránit vysvětlováním a začal ženatého muže utěšovat: „Ale v Bátovcích je kněz, který je

² Termín *rodilý* římský katolík anebo *běžný* nebo *normální* římský katolík znamená muže, který byl pokřtěn v dětství, případně v mládí. Tímto pojmem chceme vyjádřit, že se nejedná o konvertitu ke katolicismu. Tedy nejde o protestantského pastora, který se stal knězem.

³ „Přijetí svátosti svěcení brání tyto prosté překážky: 1. ženatý muž, pokud nebyl zákonem určen k trvalému jáhenství.“ Kán. 1042, Codex Iuris Canonici – Kodex kanonického práva. Úřední znění textu a překlad do češtiny. Latinsko-české vydání s věcným rejstříkem. Libreria editrice Vaticana 1983, Zvon, České katolické nakladatelství, Praha 1994, s. 462 – 463. Nemožno nezmínit, že CIC 1983 obecně přejímá jen málo z odkazu II. vatikánského koncilu. Srv. PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma*. Vyšehrad, Praha 2016, s. 198.

vdovec, takže by to mohlo platit i u tebe.“ Na tuto jáhnovu poznámku zareagoval důrazně a vyčítavě přítomný kněz slovy: „To teď chceš říci, že...“ Ale nedopověděl, neboť mu bylo přirozeně zatěžko označit trýznivou možnost úmrtí mužovy manželky za řešení cesty ke kněžství. Všichni však pochopili, co bylo pointou nedořečeného.

Jistý kněz mi vyprávěl o krejně paradoxním, ale silném důvodu pro jeho celibátní přijetí kněžství, který jen podtrhuje žalostnost stavu nesvěcení ženatých mužů na kněze a biskupy. Podle svých slov by nedokázal žít s obrovskou křivdou na svém synovi, kdyby ten v sobě objevil dar manželství a kněžství zároveň a v dospělosti by mu jako ženatý muž vyčítal, že mu římskokatolická církev nedala možnost přijmout svátost kněžství, dokud žije jeho manželka. Svoji úvahu zakončil myšlenkou: „I proto nemám vlastní děti, protože současné pojetí celibátu u špiček latinské církve je pokrytecké a brání ženatým rodilým římským katolíkům prožívat svátost kněžství a manželství současně.“

Od počátku, tak jak to nastavil Ježíš Kristus, byli mezi apoštoly a i později v kléru dvě skupiny mužů: *ženatí a celibátní*. Od počátku byli v kléru dvě cesty života osobní svatosti – cesta ženatého muže, manžela a otce rodiny, anebo svobodného, celibátního muže. V této publikaci nehodláme analyzovat a dokazovat, co je jisté, tedy apoštolský původ celibátu.⁴ Ani možnost jeho dobrovolnosti v tom, že by se kněží mohli ženit. Zaměříme se zde na téma stejně tak jisté, totiž na apoštolský původ svěcení ženatých mužů na kněze a biskupy.

V některých prvotních církevních společenstvích byla ženatost a rodičovství dokonce podmínkou pro zaujímání vedoucí úlohy v nich:⁵ *Správně se říká: Kdo usiluje o to, aby se stal církevním představeným, snaží se o vznešený úřad. Takový představený musí být bezúhonný, jen jednou ženatý, [...] musí umět dobře spravovat svůj dům a přidržovat svoje děti k poslušnosti, aby žily naprosto čestně. Jestliže někdo nedovede spravovat svou domácnost, jak se bude moci starat o Boží obec?* (1 Tim 3, 1 - 5). Mnozí římskokatoličtí biskupové se svěcením ženatých mužů na kněze souhlasí.⁶ „Že mezi téměř třemi tisíci účastníky II. vatikánského koncilu nemálo biskupů považovalo změnu zákona o celibátu za nutnou, nebylo žádným tajemstvím. K nim patřil dokonce kardinál Eugène Tisserant

⁴ Na toto téma viz např. COCHINI, Christian. *The Apostolic Origins of Priestly Celibacy*. Ignatius Press, San Francisco 1990; CHOLIJ, Roman. *Clerical Celibacy in East and West*. Gracewing, Leominster 1989; STICKLER, Alfons Maria. *The Case for Clerical Celibacy*. Ignatius Press, San Francisco 1995.

⁵ Srv. BELLINGER, Gerhard. J. *Sexualita v náboženstvích světa*. Academia, Praha 1998, s. 294. MARKSCHIES, Christoph. *Mezi dvěma světy. Dějiny antického křesťanství*. Vyšehrad, Praha 2005, s. 133 – 134.

⁶ Například mnohaletý biskup amazonské oblasti Rakušan Erwin Kräuter spolupůsobil na přípravě příslušného dokumentu pro papeže Františka, který v r. 2014 požádal brazilskou biskupskou konferencí o „odvážné a smělé návrhy řešení nedostatku kněží. Kräuterovi je jasné, že musí jít o otázku podmínek připuštění k svátosti kněžství. Podobně emeritní biskup Fritz Lobinger z misíí v Aliwale v Jižní Africe; biskup John Crowley z diecéze Middlesbrough ve Velké Británii při příležitosti 40. výročí své ordinace hovořil o tíživém

(† 1972), děkan kolégia kardinálů.“⁷ „V roce 1968 požadovala zambijská biskupská konference svěcení ženatých kněží. V roce 1970 ji na synodě o africkém křesťanství následují Kamerun, Čad, Středoafrická republika, Kongo či Gabon. Vatikán ukončil debatu, a dokonce vymazal všechny zmínky o debatě na synodě ze synodních dokumentů.“⁸ Na biskupské synodě v roce 1971 signalizoval značný počet biskupů ochotu ke změně tradice. Biskup John W. Gran z Osla vyjádřil připuštění ženatých mužů ke kněžskému svěcení jako jednomyslné přání Severské biskupské konference.⁹ Čím déle, tím více biskupů a teologů vyjadřuje, že kněžská služba je kompatibilní s rodinným životem i v římskokatolické církvi.¹⁰ Nelze nezpomenout Miklósa Beera, diecézního biskupa z maďarského Vácu, který v srpnu 2017 v rozhovoru pro internetový portál *szemlelek.hu* říká, že již není možné takto dále pokračovat. Vhodnými kandidáty na kněžství jsou i muži, kteří vedou věrohodný, dobrý rodinný život. Beer sám zná vhodné ženaté muže, kteří by mohli po dosažení příslušného vzdělání sloužit církvi jako faráři. „Koho (ze ženatých mužů) představený považuje za vhodného pro kněžskou službu, toho pozveme a svěříme mu vhodnou úlohu.“¹¹ Jak píše zmiňovaný rakouský portál Kathpress (v citaci italského dogmatika Giacoma Cannobia), papež dosavadní praxi nezmění samostatným rozhodnutím, ale na podnět kolegiálního procesu. *Tragédie celibátu – mrtvá manželka* tento proces uvnitř církve podnítl.

Současný prefekt Kongregace pro klérus Beniamino Stella připomíná při úvahách o možném svěcení *virī probati* poslední encykliku Jana Pavla II. z roku 2003, jejíž název hovoří za všechno – *církev žije z eucharistie (Ecclesia de Eucharistia)*. „Je zásadní pravdou, a to nejen věroučnou, ale i existenciální, že eucharistie buduje církev.“¹² napsal Jan Pavel II. i ve své první, programové encyklice *Redemptor Hominis* (1979). „Jak mají věřící prožívat svoji víru, když jim chybí to nejdůležitější – duchovní pokrm, eucharistie?“ ptají se (nejen) brazilští biskupové, kteří připomínají princip *salus animarum*, tedy že nejvyšším zákonem církve je spása duší. Ale jak jí dosáhnout bez eucharistie?¹³ Sama církev

napětí, které prožívají kněží, když se cítí povolání ke kněžství i k manželství zároveň. Vyjádřil osobní naději, že se ještě dožije (všeobecnějšího) svěcení ženatých mužů. In Katholische Presseagentur Österreich. <https://www.kathpress.at/goto/meldung/1559741/zeitung-papst-prueft-zulassung-von-viri-probati> (25.10.2017) Viz též: COZZENS, Donald Bernard. *Osvobodit celibát*. Benediktinské arcidiecéze sv. Vojtěcha a sv. Markéty, Praha 2008, s. 34, 53. DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*. CDK, Brno 2000, s. 110 – 112.

⁷ DENZLER, *Dějiny celibátu*, s. 108.

⁸ PETRÁČEK, *Církev, tradice, reforma*, s. 225.

⁹ Srv. DENZLER, *Dějiny celibátu*, s. 110.

¹⁰ Katholische Presseagentur Österreich. <https://www.kathpress.at/goto/meldung/1562061/italienischer-theologe-fuer-debatte-ueber-verheiratete-priester> (02.11.2017)

¹¹ http://szemlelek.blog.hu/2017/08/10/beer_miklos_nos_papok (14.11.2017) <http://www.lifefews.sk/13837/madarsky-biskup-navrhuje-zrusenie-povinneho-celibatu> (15.08.2017)

¹² JAN PAVEL II. enc. *Redemptor hominis*, b. 20.

¹³ Srv. <https://svetkrestanstva.postoj.sk/30173/vatikan-zvazuje-lokalny-experiment-ktory-moze-mat-rozsiahle-nasledky> (04.04.2018)

však vlastní pravdy popírá. Nevysvěcováním ženatých ukazuje, že zákon o povinném celibátu je pro ni důležitější než eucharistie – „svátost svátostí“¹⁴ pro duše toužící po spáse.

Jen málo teologů rozumí právě podstatě současného problému monopolizace celibátu v latinské církvi. „Svátostná nouze“, o níž hovoří kardinál Stella¹⁵, nemá být hlavním důvodem svěcení ženatých mužů. Nedostatek kněží je jen praktickým důvodem, avšak svěcení ženatých mužů v římskokatolické církvi má o mnoho hlubší důvod než farnosti odloučené od nedělního slavení eucharistie. Hlavní důvod je ontologický. I kdyby byly všechny farnosti na Zemi obsazené a celibátních kněží by byl dostatek, absence ženatých kněží je patologická. V první řadě je třeba svítit ženaté muže z úcty k Pravdě, právu a spravedlnosti, až potom z důvodů praktických. *Tragédie celibátu – mrtvá manželka* má stimulovat diskusi o svěcení ženatých mužů až do konce. Nejen vysvětlit ženaté „viri probati“ jako nouzové řešení například pro amazonskou oblast, ale dosáhnout stavu, kdy by ženatí kněží byli v církevní hierarchii rovnocennými knězi s těmi celibátními. Ani řeckokatolická praxe není zcela správná, když ignoruje výrok: „představený musí být bezúhonný, jen jednou ženatý“,¹⁶ z čehož vyplývá jistá druhořadost ženatých kněží v porovnání s celibátními. Započatý proces dekontaminace sexuality, respektive svěcení ženatých, bude završený nikoli ve chvíli, kdy se římskokatolická církev dostane na úroveň církve řeckokatolické, ale tehdy, kdy se bude moci ženatý muž stát biskupem, a to i římským biskupem, jak tomu bylo v prvním tisíciletí nejednou. Pokud nám jde o rovnocennost ženatých kněží s celibátními, nelze u ženatého kandidáta souhlasit s věkovým omezením. Pokud by římskokatolická církev přijímala do formačního procesu ženaté kandidáty na kněžství až ve „zralém věku“ a ty celibátní hned po maturitě, znamenalo by to potírání kněží ženatých. *Tragédie celibátu – mrtvá manželka* hlásá úplnou rovnoprávnost ženatých i celibátních kandidátů i kněží.

Vážený otče rodiny, manželí, pokud si myslíš, že v sobě poznáváš znaky Božího volání do svátostné služby, pokorně předlož svoji tužbu církevní vrchnosti.¹⁷ Tvoje touha sloužit Bohu a církvi jako kněz je u tebe z Ducha Svatého. „Bůh má vždy právo povolát člověka.“¹⁸ Za tvoje povolání je zodpovědná cír-

¹⁴ KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, čl. 1169.

¹⁵ Srv. <https://svetkrestanstva.postoj.sk/30173/vatikan-zvazuje-lokalny-experiment-ktory-moze-mat-rozsiahle-nasledky> (04.04. 2018)

¹⁶ 1 Tim 3, 2. Jiné překlady uvádějí „biskup“.

¹⁷ KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, čl. 1578. „Nikdo nemá právo obdržet svátost kněžství. Nikdo si totiž nemůže tento úřad přivlastnit. Člověk k němu musí být povolán Bohem. Kdo si myslí, že poznává znamení Božího volání k službě udělované svěcením, musí vlastní touhu pokorně podřídit autoritě církve, neboť odpovědnost a právo povolát někoho k přijetí svěcení spadá do její pravomoci. Jako každou milost, i tuto svátost lze přijímat jen jako nezasloužený dar.“

¹⁸ BALTHASAR, Hans Urs von. *Teologická troch dní*. Dobrá kniha, Trnava 2009, s. 348.

kevní vrchnost, bohužel, doposud čistě celibátní. Jdi za svým biskupem nyní, nikoli až budeš vdovcem. Cítíš v sobě jako otec rodiny a manžel zcela legitimní tužbu. Myšlenky v této knize vůbec nezpochybňují posvátný celibát, jen jeho absolutizaci a monopol, nemožnost spojení svátostí manželství a kněžství pro rodilé římské katolíky. My se již díváme na Krista značně deformovaně. Jako kdyby chodil po rodinách a zvědavě se ptal, jestli je ten který muž svobodný či nikoliv. A pokud by byl, měl by si s ním dávat schůzky a přemlouvat jej, aby ho následoval ještě jako svobodný. Vůbec to tak nebylo. Ježíš povolával do kněžství ženaté i svobodné muže zároveň. Vůbec nebyl zvědavý a nesondoval, jakého stavu je muž, jestli je vdovec, manžel nebo svobodný. *Pojď za mnou* (Mt 8, 22), slyšeli od historického Ježíše i ženatí muži. A to samé někteří ženatí římskokatoličtí muži slyší od mystického Ježíše stále. Kardinál Carlo Maria Martini († 2012) jednou řekl: „Jsou tu však *viri probati* – zkušeni ženatí muži osvědčení ve víře a v kontaktu s druhými – a je v každém případě nezbytné diskutovat o otázce jejich svěcení.“¹⁹ Je to krásné, když Bůh povolává manžela a otce rodiny za kněze, ať je to u řeckokatolíků či římskokatolíků. Řeckokatolická církev je chápe, ale v římskokatolické církvi jsou diskriminováni a aktuálně nejsou pochopení.

V případě tužby po kněžství u ženatého římskokatolického muže – manžela, otce rodiny – mají teologové velký problém vysvětlit, že jeho tužba nepochází od Boha. Je totiž samozřejmé, že právoplatně sezdaný římský katolík, ženatý otec rodiny, může zcela legitimně pocítovat povolání ke kněžství. Duch Svatý působí v této jeho sféře povolávání stále. V současnosti je to tak, že když takový ženatý římský katolík z opatrnosti či ze strachu před odmítnutím a zavržením zůstane vzhledem ke své tužbě po kněžství potichu a jeho manželka zemře „dostatečně včas“, může svou touhu sloužit jako římskokatolický kněz naplnit. Jen nesmí ještě za života své manželky veřejně hovořit o své tužbě stát se knězem, neboť se tím na celé čáře diskvalifikuje. Musí být krajně opatrný.

V kategorii ženatých mužů, kteří v sobě cítí touhu po kněžství a chtějí, aby byla regulérně přehodnocená církevní vrchností, se nacházejí dvě skupiny kandidátů. První tvoří římskokatoličtí ženatí muži, kteří jsou římskými katolíky od narození, případně od raného věku. Tato kategorie kandidátů zůstává se svou tužbou sloužit v kněžstvu a přijmout tuto svátost nevyslyšená. Druhou je kategorie čerstvých konvertitů na římský katolicismus z řad protestantských společenství. Z této druhé skupiny se ženatí muži na římskokatolické kněze světí.

Pro rodilého římského katolíka je svátost manželství od 12. století až dodnes překážkou ke svátosti kněžství. Takže věrný mimořádný rozdělovatel svatého přijímání ve farnosti, akolyta či trvalý jáhen, někdy s bolestí myslí na to, že jen pohřeb jeho manželky umožní, aby se naplnila jeho paralelní láska a Bohem daná tužba po kněžství. Až smrtí manželky se může spustit proces směřující ke kněžskému svěcení. Přímou úměrně s rozkladem milovaného a milujícího těla se

¹⁹ MARTINI, Carlo-Maria. – SPORSCHILL, Georg. *Hovory v Jeruzalémě*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2013, s. 119.

tak zvyšuje pravděpodobnost, že tužba kandidáta po svaté věci bude naplněná. Vždyť překážka – vlastní manželka – už pominula. Láska k manželce se tak jeví, jako by byla v rozporu s láskou k Bohu.²⁰ Buď kněžství, nebo manželství. Čím více vychladlo tělo manželky, a tím i vzájemný manželský vztah, tím je vysvěcení rodilého římského katolíka na jáhna²¹ a na kněze reálnější. Až když je manželka pochovaná a odstraněná, může se začít naplňovat tužba ženatého rodilého římskokatolíka sloužit Bohu a římskokatolické církvi jako kněz. Je to mimořádné politováníhodné konstatování, ale je to tak. Že je to morbidní? Ano, je to morbidní natolik, nakolik je morbidní feudální středověk, kdy vznikl tento postoj opovrhování ženatými muži toužícími po kněžství a opovrhování jejich manželkami. Také je to morbidní do té míry, v jaké jsou morbidní středověké hrůzy křížáckých výprav či mučení a popravy inkvizicí v dobách „svatého násilí“²². Nepohrdáme těmito ženatými kandidáty na kněžství? A také jejich manželkami? Až když do manželské lásky římskokatolíků zasáhne smrt, až potom může být touha po kněžství naplněná. Avšak jedenáct století latinská církev tento postoj neměla. Feudální středověk přinesl stav, ve kterém rodilý římský katolík po kněžském vysvěcení nemůže jít společně se svou manželkou a dětmi na sváteční oběd. Trasa byla ve středověku změněná. Nejdřív s dětmi na hřbitov k manželčinu hrobu, a potom bez ní na slavnostní oběd.

Do dvanáctého století byla svátost kněžství pro ženaté rodilé římskokatolíky otevřená lásce jejich manželství. Tito mužové nejprve přijali svátost manželství a potom, když pocítili povolání ke kněžské službě a místní biskup je potřeboval, přijali kněžské svěcení a pokojně sloužili a konali v osobě Krista-Hlavy (*in persona Christi Capitis*). Od 12. století je svátost kněžství pro římskokatolíky, kteří právě nevstoupili do římskokatolické církve,²³ otevřená jen vdovcům. Toto podceňování manželů v latinské církvi musí být odtráněno. Odstraňme tuto diskriminaci rodin přes jejich otce, kterou následně trpí celá římskokatolická církev. Řeckokatolická církev je v tomto moudřejší a je otevřenější vanutí Ducha. Není u nich rozbita původní jednota svátosti manželství a kněžství.

Boží slovo říká, že *biskup musí umět dobře spravovat svůj dům a přidržovat svoje děti k poslušnosti, aby žily naprosto čestně. Jestliže někdo nedovede spravovat svou domácnost, jak se bude moci starat o Boží obec?* (1 Tim 3, 4 – 5). Církevní společenství pověřovalo otce rodiny, aby je vedl, asi takto: „Ty se dobře staráš o svoji rodinu, máš dobře vychované děti. Pojď nám pomoci a veď i naše společenství ve víře jako kněz nebo biskup.“ V některých místních církvích bylo dobré vedení rodiny kritériem pro funkci episkopa.²⁴

²⁰ Rozuměj se zmíněnou formou lásky k Bohu – formou posvátného kněžství.

²¹ Pro jáhny to platí jen v některých případech, neboť od Druhého vatikánského koncilu je biskupům opět daná možnost světit ženaté římskokatolíky na tvalé jáhny.

²² K termínu „svatého násilí“ BARBER, Malcolm. *Noví rytíři. Dějiny templářského řádu*. Argo, Praha 2006, s. 55.

²³ Tedy kromě některých svěcených protestantských konvertitů.

²⁴ Srv. CLEMENS ALEXANDRINUS. *Stromata*. III, XVIII, PG 8, s. 1211–1212.

Kristus ženatým mužům, které volal k následování, jistě neřikal slova ve smyslu: *Volám vás k následování nyní, ale ve skutečnosti mne budete moci nejlépe následovat až po smrti své manželky*. Ženatí muži přijímali kněžství a episkopát za života svých manželek. Tito muži sloužili místní křesťanské komunitě. Postoj svěcení ženatých roditelů římských katolíků na kněze a biskupy se odvolává na tradici celého prvního tisíciletí. Je to tradiční postoj ve prospěch rodiny a manželství. Svěcení osvědčených ženatých otců rodin na kněze a biskupy je římskokatolické církvi vlastní jedenáct století. Postoj odpirání svěcení ženatých římskokatolíků je mnohem mladšího data. Ze svěcení osvědčených celibátů se stal monopol, i když původně latinská církev znala dvě linie v kléru: *osvědčených celibátů a osvědčených ženatých mužů*.

Vdovství ženatých římskokatolických mužů nebylo do 12. století pro kandidáta na kněžství u jeho diecézního biskupa podmínkou. Od 12. století pro ženatého římskokatolíka pokřtěného v dětství anebo v mládí v latinském obřadě se stalo vdovství jedinou cestou k tomu, aby přijal kněžské svěcení a sloužil Bohu a lidem jako kněz či biskup. Do 12. století byli vysvěcováni i vdovci, ale ne nutně, neboť byli běžně svěceni na kněze i ženatí muži. Od 12. století je ženatý římskokatolík „čekatelem“ na smrt své manželky. Samozřejmě, že římskokatolická církev od 12. století přímo nevyžaduje smrt manželky, aby se otevřely dveře ke kněžství a episkopátu, ale je to hrozný průvodní jev odepírání svěcení kněžství ženatým římskokatolíkům. Jedenáct století byla římskokatolická církev otevřená pro svěcení ženatých římskokatolických mužů nekonvertitů na kněze a biskupy. I přes řadu vlastních problémů do té doby kvetla a neměla tisíce odchodů z kněžské služby a neměla hrozné případy zneužívání dětí kněžimi.

Ženatí římskokatolíci kandidáti presbyterátu se zredukovali výlučně na vdovce. Ve 20. století a v současnosti bylo vysvěceno pár ženatých římskokatolických kněží, kteří však pocházejí z původně protestanského prostředí a římskými katolíky se stali až v dospělosti. Slouží věřícímu lidu a jednají tak, jako jejich celibátní římskokatolíci kolegové – v osobě Krista-Hlavy. Těmto několika ženatým mužům nemusela zemřít manželka dříve, než přijali presbyterské svěcení²⁵. Výjimka z morbidnosti je jistým proselytismem. Jejich manželka je jakoby odměnou za jejich vysvěcení.²⁶ Na cestě k římskokatolickému kněžství mají povoleno obejít brutální bránu smrti vlastní manželky. Biskupy se však patrně nemohou stát, neboť jejich manželky žijí. Kdyby byl mezi ženatými kněžími-konvertity jinak vynikající kandidát na biskupa, který by splňoval všechny lidské, intelektuální, duchovní a jiné pastorační předpoklady, manželka jej celkem jistě diskvalifikuje a dělá jej kandidátem nevhodným. Už i proniknutí ženatého muže do kněžských řad je víceméně výjimkou. Jeho vstup mezi celibátní kastu bisku-

²⁵ Slova *presbyter* a *kněz* jsou synonyma.

²⁶ Proselytismus odsuzuje Benedikt XVI. v encyklice *Deus caritas est*, v bode 31/c. Papež František v rozhovoru s Eugeniem Scalfarim pro italský denník *La Repubblica*, 1. října 2013, řekl: „Il proselitismo è una solenne sciocchezza, non ha senso.“ (Proselytismus je totiž mimořádná hloupost, nemá smysl.)

pů je v současné situaci zcela nepředstavitelný. Zde se hodí připomenout konstatování Donalda Bernarda Cozzensa o aktuálně ženatých kněžích v římskokatolické církvi z řad protestantů. „Ukazuje se, že tito ženatí kněží jsou svými farníky a katolíky obecně většinou velmi dobře přijímáni. Pro nás je zajímavé, že o tomto fenoménu víme tak málo. Neznáme počet takových kněží. Odhady se pohybují mezi dvěma sty a pěti sty kněží jen ve Spojených státech.“²⁷ Důležité a chvályhodné na současně římskokatolické církvi je, že děti stálých jáhnů a ženatých presbyterů (u těch několika přestoupivších ženatých mužů z evangelikálních společenstev) zplozené po jejich vysvěcení už nejsou, na rozdíl od středověku, *děťmi hříchu*. Je dobré, že bývalí protestantští pastoři v řadách katolického kléru už nejsou (jako mnohokrát v dějinách církve) považováni za morálně zkažené kněze jen proto, že byli milujícími manžely a otci rodin. Díky Bohu, nyní se již neprotestuje proti ženatým kněžím v římskokatolické církvi tak jako v jedenáctém století. *Negativní manželská teologie* je již oslabená, i když v odmítání svěcení běžných římských katolíků ještě neztratila moc.²⁸

Papež Jan XXIII. se svěřil filozofovi Etiennovi Gilsonovi s tím, jak bolestně vnímá nářek kněží pod břemenem celibátu.²⁹ Kdo ví, zda dnešní papež podobně slyší slova bolesti ženatých mužů narozených v římskokatolické církvi anebo v mládí pokřtěných a toužících po kněžství, jejichž jedinou možností řešení je zánik manželství smrtí manželky. Pán Ježíš volá do kněžství jak svobodné, tak ženaté. Jeho slova Ondřejovi a Petrovi: *Pojďte za mnou a udělám z vás rybáře lidí!* (Mk 1, 17) slyší i dnes ženatí muži ochotní stát se rybáři lidí. Tisíciletá praxe v římskokatolické církvi svědčí o svěcení ženatých mužů na kněze. Jejich ženy, se kterými je spojovala svátost manželství, jim mohly po kněžském vysvěcení s radostí poblahopřát a obejmout je.

Bylo by skvělé, kdyby zveřejňované rozhovory s papeži dělali i ti ženatí mužové, kteří v sobě cítí povolání ke kněžství, a přímo by předkládali tuto svoji tužbu papežovi s tím, aby nebyl systém postaven na smrti jejich manželek, ve kterém doposud mohou přijmout svěcení jen vdovci. Nikoli jako když se Benedikta XVI. ptal na svěcení ženatých mužů římskokatolický novinář Peter Seewald, sám manžel a otec rodiny, který v sobě povolání ke kněžství či episkopátu nikdy nepocítil, a pokud pocítil, tak jen v současných mezích.³⁰ Každý ženatý katolík-novinář

²⁷ COZZENS, *Osvobodit celibát*, s. 56.

²⁸ *Negativní teologie manželství* či *negativní teologie* anebo jiné variace tohoto druhu, znamenají z nekřesťanského prostředí křesťany převzatý negativistický postoj k tělu a manželství, zacílený jmenovitě na erotický rozměr manželké lásky otevřené životu.

²⁹ Srv. DENZLER, Georg. *Pápste und Papsttum 5, II, Das Papsttum und der Amtszölibat*. Anton Hiersemann, Stuttgart 1976, s. 333. Těž DENZLER, *Dějiny celibátu*, s. 40. Jan XXIII. vyslovil na smrtelné posteli velkou lítost nad tím, že nevyřešil otázku nemilosrdně tvrdého postihu ženatých kněží, kteří nezvládli zákon celibátu. Srv. HÄRING, Bernard. *Moje zkušenost s církví*. Sif, Praha 1994, s. 111.

³⁰ Srv. BENEDIKT XVI. *Světlo světa. Papež, církev a znamení doby*. Rozhovor s Peterem Seewaldem. Barrister & Principal, Brno 2011, s. 143.

si musí být při interview s celibátní autoritou tohoto stavu vědom. To znamená, že pokud on sám jako ženatý muž necítí povolání ke kněžství či episkopátu, jsou tu řady ženatých římskokatolíků, kteří to cítí, a jejich pozici by měl zastávat. Jen zda nebudou vatikánští vlivní celibátníci takovýmto rozhovorům a dalšímu jednání ve prospěch svěcení ženatých bránit.

Každý ženatý muž, který v sobě cítí touhu po kněžství, již má v sobě od Ježíše Krista, má být svým biskupem zákonně posuzován, zda je morálně a lidsky schopný vykonávat kněžský úřad. A následně je třeba kněžský a biskupský stav v diecézích naplňovat (podle místních okolností a potřeb) ženatými kleriky s teologickým vzděláním. Motivací pro nás má být Ježíšův postoj. Kristus úplně samozřejmě volal do řad apoštolů i ženaté muže milující své zákonné manželky. Absolutizovat *negativní manželskou teologii* za účelem zamezení svěcení ženatých mužů se v latinské církvi nevyplatilo. Následkem byl častý odchod heterosexuálních kněží z jejich stavu kvůli manželství, nevěnost celibátním závazkům a v neposlední řadě hrozná pedofilie. Je potřeba změnit pohled na svátost manželství a na velkou, náročnou a zodpovědnou úlohu manželské lásky ve výchově dětí.

2. Křesťané – žáci filozofů

V této kapitole se budeme zamýšlet nad tím, kdo formoval rané křesťanství, respektive čím bylo ovlivněno v prvních stoletích. *Negativní teologii těla* v křesťanství potvrzuje i nevšední výrok Josepha Ratzingera: „Dva tisíce let dějin křesťanské sexuální morálky je zvláště tragickou a temnou kapitolou v dějinách křesťanského myšlení.“³¹ Následující analýza pomůže pochopit nejen Ratzingerův výrok, ale i vypuzení ženatých z kléru.

Stav zabraňování ženatým římským katolíkům ve vysvěcení nenastal v církvi najednou. Co tento stav způsobilo? Všechno rozeběhla *negativní teologie* manželské intimní lásky, která pronikala do křesťanství z antické filozofie, dobových náboženství anebo ze starozákonních předpisů o kultovní čistotě. „Křesťanství, když vstoupilo do dějin, není jenom pokračováním židovství, ale silně v prvních stoletích přijalo, vsáкло do sebe a je prostoupeno také světem helénistickým. Ono ho prostoupilo, ale je i prostoupeno jím, protože hodnoty antické ovlivňují křesťanství víc, než dnes tušíme.“³² Nově vzniklé křesťanství je jako malé dítě, které s velkýma očima pozoruje „dospělé“ autority tehdejšího myšlení, aby vědělo, jak se má správně chovat a zařadit bez konfliktů do společnosti. „Mladičké křesťanství [...] se klube ze svých plenek a začíná se formovat“ v nepříznivé atmosféře vůči tělu a manželské lásce.³³ Křesťané nutně potřebují být v řecko-římském světě akceptováni, nikoli podceňováni, perzekvováni a popravováni. Ježíš sice řekl: *Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život* (Jn 15, 13), a někteří křesťané se na mučednictví jako na nejvyšší stupeň lásky i těšili, ale přece jen krvavé pronásledování křesťanská společenství decimovalo a traumatizovalo. Přirozeně, pro vůdce komunit nebyl takový stav žádoucí. Křesťané, považovaní za rouhače, byli na mušce především za svůj odpor obětovat bohům. Pokud chtěli být akceptováni, snažili se alespoň v ostatních věcech přizpůsobit řecko-římskému světu, pokud to bylo jen trochu možné a neodporovalo to jejich víře. Askeze respektovaná v antickém světě, obzvláště ta sexuální, byla tedy u křesťanů prioritou číslo jedna, jejich identifikačním znakem. Étos judaismu, ze kterého se křesťanství rodí, však v sobě nemá tak nápadný asketismus jako jeho *mladší bratr ve víře*.³⁴ Křesťanství získalo postoj silného odřikání až odmítání tělesnosti a manželské intimní lásky v konfrontaci s antickými filozofickými a náboženskými proudy. Druhá negativní stránka vyplývající z křesťanské fasci-

³¹ DENZLER, Georg. *Zakázaná slast*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 1999, s. 214. Ratzingerova myšlenka byla uveřejněna v Gerhard Krems / Rienhard Mumm (Hrsg): *Theologie der Ehe*, Regensburg / Göttingen, 1969, s. 93.

³² VENTURA, Václav. *Teologie kněžského manželství*. In *Getsemany. Křesťanský měsíčník*, prosinec 1995, s. 35. Podobně i na s. 33 – 34.

³³ VENTURA, *Teologie kněžského manželství*, s. 33.

³⁴ Srv. LAWRENCE, Hugh. *Dějiny středověkého mnišství*. CDK/Vyšehrad, Brno/Praha 2001, s. 6.

nace askézí je, že dějiny této askeze jsou dějinami umírající manželské erotiky.³⁵ Život v chudobě a odříkání hlásal kynismus, ze kterého vycházel stoicismus.³⁶ Podle Epiktéta († 135) se musí pravý kynik a stoik, aby byl „poslem, zvědem a hlasatelem bohů“, zřeknout svázanosti soukromými povinnostmi a manželství.³⁷

Silné filozofické proudy už během i po nástupu křesťanství přetvářejí společnost Římské říše z požívačné na mravnější.³⁸ Společným rysem řecko-římské společnosti bylo v té době dobrovolné potlačování sexuálních vztahů vůbec, včetně manželských.³⁹ Představa nekřesťanské společnosti Římské říše jakožto dekadentní je pro dané období překonaná.⁴⁰ Čerstvě ustanovené křesťanství se rozšiřovalo v atmosféře „morálky posedle zaměřené na mužnost“⁴¹, kde „nejmužnější muž je ten, který si uchoval většinu svého životodárného ducha – to znamená ten, kdo pozbyl málo spermatu anebo žádné“.⁴² Nové náboženství – křesťanství, stejně jako dítě, aby bylo akceptované, nasávalo při svém vývoji podněty a modely chápání a konání ze svého okolí. Toto asketické klima křesťanství silně poznamenalo. Na absenci smíchu u křesťanů v atmosféře vytváření křesťanského světónázoru poukazuje docent Jiří Bílý.⁴³ Daleko bolestivější však bylo přebrání odmítavého či pohrdlivého pohledu na manželskou intimitu z antické filozofie či náboženství. Vzájemná něha manželů, manželská erotika, manželská intimní lás-

35 Srv. SCHUBART, Walter. *Religion und Eros*. München 1941, s. 214. O souvislosti silného příklonu k asketismu v církvi, což mělo významný vliv na pojetí sexuální morálky. POPKIN, Richard H. – STROLL, Avrum. *Filozofie pro každého*. Ivo Železný, Praha 2000, s. 41.

36 Srv. FLACHBARTOVÁ, Lívía. *Diogenovský kynismus ako spôsob života*. Filozofická fakulta Prešovské univerzity, Prešov 2015, s. 139 – 142.

37 EPICTETUS. *Discourses*. Book III, cap. 22, 69 – 70. In EPICTETUS. *The Discourses as Reported by Arrian, The Manual and Fragments*. Vol II, Harvard University Press, Cambridge MA – London, 1959, s. 154. (Český překlad: EPIKTÉTOS. *Rukojeť, Rozpravy*. Svoboda, Praha 1972, s. 256.)

38 Srv. LE GOFF, Jacques. – TRUONG, Nicolas. *Tělo ve středověké kultuře*. Vyšehrad, Praha 2006, s. 40. Tam autoři uvádějí zdroj: VEYNE, Paul. *La Société romaine*. Seuil, Paříž, 1991. Také BÍLÝ, Jiří. *Christianizace římského státu. Stát – právo – Náboženství – Společnost*. KEY Publishing, Ostrava 2015, s. 343.

39 Srv. ROUSSELLE, Aline. *Porneia. On Desire and the Body in Antiquity*. Barnes & Noble Books, New York 1996, s. 20. WIPSZYCKA, Ewa. *Kościół w świecie późnego antyku*. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1994, s. 279.

40 Srv. VEYNE, Paul. *The Roman Empire. In A History of Private Life. I. From Pagan Rome to Byzantium*. Paul Veyne (ed.) Harvard University Press, Cambridge (MA) and London, 1996. BROWN, Peter. *The Body and Society. Men, Women and Sexual Renunciation in Early Christianity*. Columbia University Press, New York, 1988, s. 21. (Český překlad: BROWN, Peter. *Tělo a společnost. Muži, ženy a sexuální odříkání v raném křesťanství*. CDK, Brno 2000, s. 27.)

41 VEYNE, Paul. *La famille et l'amour sous le Haut-Empire romain*. In *Annales. Économies, Sociétés, Civilisations*. 1978, 1, vol. 33, s. 54.

42 BROWN, *The Body and Society*, s. 20. (Český překlad: BROWN, *Tělo a společnost*, s. 25.)

43 Srv. BÍLÝ, Jiří. *Christianizace římského státu*, s. 343, pozn. 1329.